

GROEN

Voorjaar 2026 nummer 86

Bestuur IVN Eelde-Paterswolde

Voorzitter (tot 1-4-2026)	Leo Stockmann	e-mail: glstockmann@hotmail.com tel. 050-3095304
Secretaris	Daniëlle Visser	e-mail: secre.ivnep@gmail.com
Penningmeester	Henk von Eije	e-mail: voneije@gmail.com tel. 050-3092973 bankrekeningnummer: NL59INGB0000820257
Lid	vacature	vacature

Werkgroepen en coördinatoren

Bomen, RO en Milieu	Tineke van den Berg	0503094337
Bijenbos	Leo Stockmann	0503095304
Planten	Ferry Wilkens	0503092348
Vogels	Contact: Leo Stockmann	0503095304
Jeugd 6-8 jr	Jolanda van den Bosch	0612575057
Jeugd 9-12 jr en 12+	Liesbeth AB	0618294728
Vlinderkampje	Tineke van den Berg	0503094337

Omslagfoto: *Vingerhelmbloem* (*Corydalis solida*, ook wel voorjaarshelmbloem genoemd). Het is een stinzenplant en leuke vroege voorjaarsbloeier met handvormige schutblaadjes onder de bloemen (foto: Leo Stockmann)

Inhoudsopgave

Bestuur en werkgroepen/coördinatoren IVN Eelde –Paterswolde	2
Inhoudsopgave	3
Voorwoord	5
Vacature Voorzitter IVN E-P	6
Activiteitenprogramma Voorjaar – Herfst 2026	8
Jaarverslag 2025 Bestuur IVN E-P	12
Inspiratieavond	14
Jaarverslag 2025 werkgroep BROM	15
Jaarverslag 2025 Plantenwerkgroep	17
Jaarverslag 2025 Werkgroep Vlinderkampje	20
Jaarverslag 2025 Bijenbos	22
Jaarverslag Jeugdnatuurclub 8-10 jaar en 12+	24
Excursie jeugd 6 – 8 jaar naar Zonnewending	26
Overzicht activiteiten IVN E-P in 2025	28
Reptielen in Nederland, verslag van de lezing	30
Natuurpubquiz 2026	31
Snertwandeling Noordlaarderbos	32
Sneeuwbeelden januari 2026	34
Bijenlint in het openbare groen	36
Twee Jan Tuttelbankjes	38
Advertenties van winkels en bedrijven die IVN E-P steunen	42
Onze werkgroepen en communicatie	47

Voorwoord

Beste leden en donateurs,

Twee periodes heb ik voorzitter van onze IVN-afdeling mogen zijn, van 1994 -1998 en van 2008 - 2026. Daarnaast ook nog een periode secretaris a.i., van 2021-2025. Op de algemene ledenvergadering van 1 april as. zal ik afscheid nemen als voorzitter. Ik kan terugzien op een mooie bestuursperiode. Een periode met tal van heugelijke gebeurtenissen: o.a. jubileumvieringen, openingen van het Vlinderkampje De Duinen en het Bijenbos, het verschijnen van het boekje 'Aandacht voor de natuur' dat alle leden kregen ter gelegenheid van ons 70-jarig jubileumjaar (2007). En nog meer boekjes zijn er verschenen, waaronder enkele wandelroutes. Wat er allemaal aan activiteiten is georganiseerd, ook voor de jeugd, is geweldig. Veel dank aan al diegenen die dat mogelijk hebben gemaakt.

Veel dank ben ik verschuldigd aan mijn medebestuurleden. Altijd was er een prettige samenwerking. Ooit waren we wel eens met ons zevenen, momenteel maar drie. Dat moeten er weer meer worden. Voor de functie van een nieuwe voorzitter staat een advertentie geplaatst in deze Groen. Ook werkgroepen kunnen nieuwe leden gebruiken. Gelukkig is er een nieuwe werkgroep Activiteiten samengesteld.

Ik stop eveneens mijn redactionele medewerking aan Groen. Ik doe een pleidooi voor het voortbestaan van ons verenigingsblad. Het is een bindmiddel tussen de leden van de vereniging. Ook geeft het een terugblik van wat er allemaal aan activiteiten in onze afdeling heeft plaatsgevonden. Leest u maar eens de Groenen door, te vinden op onze site (zie onder de knop Publicaties).

Dank voor het vertrouwen dat u mij heeft geschonken.

Ik groet u allen hartelijk en graag tot ziens!

Leo Stockmann

Vacature

Voorzitter IVN Eelde-Paterswolde, per 1 april 2026

Heb jij hart voor natuur, mensen én voor samenwerking? Dan is dit jouw kans om als voorzitter richting te geven aan een betrokken en enthousiaste vrijwilligersvereniging.

Als voorzitter speel je een centrale rol in onze afdeling. Je verbindt mensen, bewaakt de koers en zorgt ervoor dat alles soepel verloopt – met ruimte voor ieders inbreng en initiatief.

Wat ga je doen?

Als voorzitter:

- behartig je de algemene gang van zaken binnen de afdeling
- geef je leiding aan de vergaderingen van het bestuur en het dagelijks bestuur
- zit je de algemene ledenvergadering voor
- onderhoud je interne en externe contacten
- rapporteer je de bestuursactiviteiten aan de leden
- bemiddel je bij eventuele interne geschillen

Wie zoeken wij?

Een betrokken en toegankelijke persoonlijkheid die:

- overzicht houdt en graag samenwerkt
- mensen weet te verbinden en te enthousiasmeren
- communicatief sterk en zorgvuldig is
- affiniteit heeft met natuur en duurzaamheid

Bestuurlijke ervaring is fijn, maar zeker geen vereiste – enthousiasme en betrokkenheid zijn voor ons het belangrijkste.

Wat bieden wij?

- Een inspirerende vrijwilligersfunctie met impact
- Samenwerking met een gemotiveerd bestuur
- De kans om bij te dragen aan natuurbeleving en -educatie in onze regio
- Waardering, gezelligheid en nieuwe contacten

Wil jij samen met ons bouwen aan een groene en bloeiende toekomst voor IVN Eelde-Paterswolde? Stuur een reactie op deze vacature naar **secre.ivnep@gmail.com**

We maken graag kennis met je!

ivn natuur
educatie

Voorzitter gezocht

 > Afdelingen > Eelde-Paterswolde

Activiteitenprogramma voorjaar en herfst 2026

Donderdag 12 maart. Lezing over de Onlanden, van rietzanger tot zeearend, door René Dantuma.

René heeft in zijn IVN-opleiding tot natuurgids (2016-2017) uitvoerige studie gemaakt van de Onlanden en is sindsdien voor Natuurmonumenten natuurgids in het gebied. René is fervent vogelaar.

Locatie: 't Loughoes, Kosterijweg 2 Eelde

Aanvang: 20.00 uur.

Entree: Leden en donateurs IVN vrij, niet-leden € 3,-

Donderdag 19 maart. Lezing 'Verborgen gloed' door Frank Huisman. Recente technische ontwikkelingen maken een spectaculair deel van de kleuren die planten, schimmels en dieren in het donker vertonen nu wél zichtbaar: bio fluorescentie. Natuurfotograaf Frank Huisman vertelt gepassioneerd hoe hij hierachter kwam en welke pittige, maar soms ook hilarische uitdagingen hij heeft moeten overwinnen om die kleuren zichtbaar te maken én vast te leggen. Aan de hand van de foto's en video's die hij heeft gemaakt vertelt hij welke processen door bio fluorescentie zichtbaar worden, welke stoffen er fluoresceren en over het biologisch nut ervan. In de pauze maakt Frank bio fluorescentie live zichtbaar op meegebrachte voorwerpen uit de natuur.

Locatie: 't Loughoes, van 20.00 – 22.00 uur.

Toegang gratis, consumpties voor eigen rekening.

Woensdag 1 april. Algemene ledenvergadering.

Behandeling financiën 2025 en begroting 2026. Leo Stockmann neemt afscheid als voorzitter. Terugkoppeling resultaten inspiratieavond van 7 oktober 2025. Gezellig napraten met drankje en hapje.

Locatie: Ons Dorpshuis, Bähler Boermalaan 4 Paterswolde

Aanvang: 20.00 uur.

Zaterdag 11 april: Voorjaarseditie planten- en zadenruilbeurs in de tuin bij Greet Geertman en Henk Vugteveen.

Kom kijken, u kunt planten halen, brengen, ruilen óf gewoon even langskomen. Er is koffie en thee en gelegenheid voor een praatje.

Neem gezellig iemand mee!

Locatie: Duinkampen 7 Paterswolde. Van 10.00 – 12.00 uur.

Dinsdag 14 april: Filmvertoning ‘Nightlife in the City’. Deze documentaire wordt vertoond in samenwerking met de Culturele Raad Eelde. We bevinden ons in het bruisende uitgaanscentrum van Groningen, waar we de nacht door de ogen van dieren beleven. Van zebra-springspin tot kerkuil: de stad verandert in het donker. Een visueel sterke documentaire over leven, overleven en kijken. Maar dit keer eens niet vanuit het menselijk perspectief.

Anice Hut (scenarioschrijver, regisseur, producent, maker van vernieuwende natuurfilms voor jongeren) vertelt meer over de documentaire, die zij samen met Andres Fouché heeft gemaakt. Na de pauze vertelt haar vader Roelof Hut (Chronobioloog, RUG) over lichtvervuiling.

Locatie: Ons Dorpshuis, 20.00 – 22.00 uur.

Kosten € 5,- per persoon. Let op! Opgave via de Culturele Raad, zie t.z.t. informatie op de IVN-website.

Zaterdag 18 april. Lentebeleving bij het Natuurhuis in Vosbergen.

Middagactiviteiten voor jong en oud. IVN is ook aanwezig met een stand om leuke dingen te doen en mensen meer te vertellen over wat het IVN doet. Kom vooral langs!

Tijd: tussen 13.00 en 17.00 uur.

Woensdag 3 juni. Slootjesdag. Kinderen (en hun ouders) kunnen aan de zuidzijde van de **Else van der Laanhuisvijver** waterbeestjes komen vangen. We helpen de kinderen om de soorten op naam te brengen

en vertellen er dan meer over. Na afloop worden de beestjes weer vrijgelaten. Een heel leuke, (ont)spannende én leerzame activiteit. Geschikt voor kinderen vanaf 6 jaar. Alle materialen zijn aanwezig, aanmelden niet nodig. Het is wel fijn als de ouders erbij blijven, zeker bij de jongere kinderen; onze vrijwilligers kunnen geen toezicht op de veiligheid houden.

Tijd: van 14.00 – 16.00 uur.

Zaterdag 13 juni. Jaarmarkt. Net als vorig jaar zet een team van enthousiaste vrijwilligers zich in om het IVN breder en beter bekend te maken. Hopelijk kunnen we - net als vorig jaar - weer veel nieuwe leden werven. Kom ook even langslopen, en neem familie vrienden of bekenden mee om kennis te maken met het IVN!

Locatie: Hoofdweg, Eelde, van 10.00 – 17.00 uur.

Gierzwaluw-avondexcursie. In juni, datum nog nader te bepalen. Afgelopen decennia hingen leden van het IVN op diverse locaties in Eelde-Paterswolde nestkasten voor gierzwaluwen op. Een deel daarvan werd succesvol in gebruik genomen. Tijdens deze bijzondere avondexcursie fietsen we op ons gemak een route langs de diverse locaties. Ook bezoeken we een aantal plekken waar gierzwaluwen 'onder de pannen' nestelen.

Zaterdag 26 september. Maaien met de zeis Vlinderkampje De Duinen.

Gezamenlijke activiteit van Landschapsbeheer Groningen (zeisbrigade) en IVN E-P

Voor koek, koffie en thee wordt gezorgd

Meehelpen? Aanmelding bij Tineke van den Berg, email: van.den.berg@home.nl

Tijd: 10.00 – 14.00 uur.

Zaterdag 3 oktober. Maaien met de zeis Bijenbos.

Gezamenlijke activiteit van Landschapsbeheer Groningen

(zeisbrigade), IVN E-P en Imkersvereniging Haren-Paterswolde

Locatie: Bijenbos aan de Helmerdijk, aan de rand van Paterswolde richting Peize.

Voor koek, koffie, thee en soep wordt gezorgd.

Meehelpen? Aanmelding bij Leo Stockmann, email:

glstockmann@hotmail.com

Tijd: 10.00 – 15.00 uur.

Zaterdag 3 oktober: Najaarseditie planten- en zadenruilbeurs

Locatie: Voedselbos Weeldenis, Mandelandenweg 5a

Tijd: 10.00 – 12.00 uur

Het is mogelijk dat er nog meer activiteiten worden georganiseerd.

Check voor meer en actuele informatie de agenda op onze website:

<https://www.ivn.nl/afdeling/eelde-paterswolde/natuuractiviteiten/>

Kijk ook bij de activiteiten van andere afdelingen, zoals IVN Vries, IVN Groningen-Haren, IVN Peize, IVN Zuidlaren en andere. Als IVN-lid kunt u ook daaraan meedoen.

Volg onze afdeling ook op Facebook:

<https://facebook.com/ivneeldepaterswolde>

De nieuwe Activiteitenwerkgroep IVN E-P:

Saskia van Rouveroy, Sjouke Bouius en Leo Kohl van Wijngaarden

Jaarverslag 2025 Bestuur IVN Eelde – Paterswolde

Een aantal keren is het bestuur, bestaande uit voorzitter, secretaris en penningmeester in 2025 bijeengeweeest om allerlei verenigingszaken te bespreken.

De algemene ledenvergadering op 19 maart in Ons Dorpshuis werd door 24 personen bezocht. Besproken werden het financieel overzicht 2024 en de begroting 2025. We waren verheugd dat we Daniëlle Visser konden benoemen als nieuwe secretaris. In Groen 85, najaar 2025, heeft zij zich aan u voorgesteld. Na de pauze liet Anne van der Zijpp prachtige natuurbeelden zien. Van de bijeenkomst is een verslag gemaakt.

Regiobijeenkomsten (met afgevaardigden van de IVN-afdelingen in Drenthe) in Orvelte: Secretaris Daniëlle Visser bezocht de bijeenkomst op 12 juni, voorzitter Leo Stockmann die op 25 november.

In verband met gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026 is in juni vanuit de besturen (voorzitters) van de drie IVN's in de gemeente een brief uitgegaan naar de besturen en de fracties van de politieke partijen. In de brief de oproep om te blijven investeren in groen en natuur en daarmee in het welzijn van alle bewoners. Een investering die zich terugbetaalt in een leefbare gemeente voor mens en natuur. (Bijgevoegd een folder met invloedrijke projecten die IVN door het hele land realiseert.)

Op 7 oktober is er door onze secretaris Daniëlle Visser een inspiratieavond voor leden georganiseerd in Ons Dorpshuis. Dit mede in verband met het naderende vertrek van de voorzitter, per 1 april 2026. De avond werd goed bezocht. In deze Groen 86 staat een bericht over het doel van de avond en hoe daarover is gepraat. Op de algemene ledenvergadering in april 2026 geeft Daniëlle een nadere uitwerking van die bijeenkomst.

Overleg tussen 3 x IVN in de gemeente (Zuidlaren, Vries, Eelde-Paterswolde) was er op 8 september in Plaats De Wereld in Vries, zie verslag in Groen, najaar 2025. Bestuurders Henk von Eije en Leo Stockmann waren vanuit IVN E-P present. Het overleg diende als voorbereiding op het gesprek met de wethouder en ambtenaren Groenbeleid van de gemeente. Dit overleg heeft pas op 22 januari 2026 plaatsgevonden op het gemeentehuis in Vries. Leo Stockmann was daarbij aanwezig. Allerlei 'groenzaken' zoals monumentale bomen, bermbeheer (met inbreng van bermscouts), natuureducatie op basisscholen, vergroenen van schoolpleinen, lelieteelt, tuinrangers en roekenbeheer zijn toen aan de orde gesteld en in goede sfeer besproken. Er is een verslag van deze bijeenkomst opgemaakt.

Er kwamen in 2025 twee Groenen uit, een in het voorjaar (nr. 84) en een in het najaar (nr. 85). Groen is een fraai klein formaat (A5) verenigingsblad met aankondigingen van activiteiten, verslagen daarvan, vele mooie natuurfoto's en in het voorjaarsnummer jaarverslagen van bestuur en werkgroepen. Het is een gewaardeerd blad (positieve reacties zijn er van meerdere leden), waarvan ik als voorzitter hoop dat Groen mag blijven bestaan als bindmiddel tussen de leden. Omdat voorzitter Leo Stockmann ook stopt met redactionele activiteiten voor Groen, zal ook voor deze nuttige en leuke activiteit een opvolger moeten komen. Wie gaat/gaan ervoor?

Leo Stockmann, voorzitter

Daniëlle Visser, secretaris

Inspiratieavond

Op 7 oktober 2025 zijn we als vereniging samengekomen in Ons Dorpshuis voor een inspiratieavond.

De avond begon met een welkomstwoord van onze (vertrekkende) voorzitter Leo Stockmann. Vervolgens nam Daniëlle Visser (secretaris) het woord en gaf een korte toelichting op het doel van de avond:

- Terugblikken op wat goed gaat binnen onze IVN-afdeling
- Inzicht krijgen in wat beter kan of wordt gemist
- Gezamenlijk nadenken over de toekomst
- Enthousiasmeren voor openstaande functies binnen de vereniging

Hierna kregen de verschillende werkgroepen de tijd om te vertellen aan de aanwezigen waar de werkgroepen zich mee bezig houden. Hierdoor kregen de aanwezigen een goed beeld van de activiteiten van de werkgroepen.

En toen gingen de aanwezigen aan het werk! Er waren vier groepen gemaakt en elke groep kreeg zo'n 15 minuten om een thema te bespreken. Er waren vier thema's, die door elk groepje behandeld werden. De thema's waren:

1. Wat gaat goed binnen onze IVN-afdeling?
2. Wat missen we of kan beter?
3. Hoe zien we de toekomst over 5 jaar?
4. Betrokkenheid en vrijwillige inzet.

De aanwezigen zijn hard aan het werk gegaan. Er werd hier en daar ook wat druk gevoeld, want er was veel te bespreken in korte tijd. Alle input van de inspiratieavond zijn door de secretaris verzameld en uitgewerkt. Bij de ALV van 1 april a.s. wordt hiervan een terugkoppeling gegeven. Zorg dat je erbij bent! (*Daniëlle Visser*)

Jaarverslag 2025 Werkgroep BROM

Het was een druk jaar met verschillende onderwerpen. In Groen, nr. 84 voorjaar 2025, is uitgebreid bericht over de inzet van de werkgroep bij de renovatie van de Hoofdweg. Naar aanleiding van IVN-vragen heeft de gemeente toegezegd de bomen langs de weg goed in de gaten te houden. Het is duidelijk dat de intussen vergrote fietsenstalling aan de Henri Dunantweg te klein is. In de stalling aan de Tonckensweg staan meestal weinig fietsen. Contact met de gemeente volgt.

De kapwerkzaamheden aan de Boslaan werden ook in Groen 84 vermeld. Kort daarna hebben we weer contact met de gemeente gehad over de kap van een aantal oude berken staande bij de huizen van de Boslaan. De berken zouden niet in goede staat zijn en een veiligheidsrisico vormen. Ter plekke zou een meer natuurlijk plan in de zomer uitgevoerd worden. De berken zijn helaas gekapt en het plan is nog in wording.

Een ander item was de mogelijke stationering van F-35's op luchthaven Eelde. IVN Eelde-Paterswolde sloot zich aan bij een breed protest. Het Ministerie van Defensie koos voor Lelystad Airport. Het ontwerp luchthavenbesluit Groningen Airport Eelde betekende veel leeswerk teneinde een duidelijke, gemotiveerde zienswijze in te kunnen dienen. De IVN-zienswijze richt zich tegen de uitbreiding van de openingstijden, voor het opstellen van een MER (milieueffectrapportage) en voor een extra handhavingspunt in Eelde-zuid. Op de IVN-website is onder het kopje nieuws de zienswijze te lezen. Pas eind oktober kwam de reactie van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Onze zienswijze heeft helaas niet geleid tot wijzigingen in het besluit. De Natuur en Milieufederatie Drenthe zal beroep indienen mede namens IVN Eelde-Paterswolde en andere natuur- en milieuorganisaties.

Een grote klus in de zomer was de update van de gemeentelijke monumentale bomenlijst uit 2015 door de drie IVN afdelingen. Een enthousiaste groep IVN leden meldde zich voor het project. In kleine groepjes ging men op pad om te bekijken of de lijst van monumentale bomen nog klopte, om de gezondheid van de bomen te beoordelen en om nieuwe monumentale bomen te melden. Er zijn in Tynaarlo 50 nieuwe monumentale bomen gemeld. Die worden nog door de gemeente beoordeeld. Daarna volgt de afsluiting van het project.

De illegale activiteiten in de Leegte (Eelderwolde) in 2021 hebben nog steeds aandacht van gemeente en IVN. De eigenaar probeert van alles via raad en rechter om zijn gelijk te krijgen. Huisje en hekwerk waren eindelijk verwijderd, maar opeens verscheen er vorig jaar een caravan die waarschijnlijk vanaf het Paterswoldsemeer aangevoerd was. Inmiddels is die ook verwijderd. Er volgt nog een beroepszaak over de weigering van de gemeente om o.a. een speel-en ligweide aan te leggen. IVN is als derde belanghebbende bij de rechtbank aangemeld.

Rest mij mee te delen dat ik officieel sinds september 2025 geen lid meer ben van de Commissie Regionaal Overleg luchthaven Eelde. Vanaf 2013 heb ik namens IVN Eelde-Paterswolde de belangen van natuur en milieu in de commissie ter sprake gebracht. Natuur en Milieufederatie Drenthe zal voor een opvolger zorgen. *(Tineke van den Berg)*

Het opmeten van een monumentale beuk aan de Hoofdweg (foto: Tineke van den Berg)

Jaarverslag 2025 Plantenwerkgroep

In 2025 zijn we met de plantenwerkgroep verschillende keren op pad geweest. Van al deze excursies is de plantenlijst naar Floron gegaan om de gegevens in hun database te zetten. Zo werken we mee aan het onderzoek naar biodiversiteit en dan speciaal de flora.

We zijn o.a. geweest naar:

* **Bijenbos**, een aangelegd parkje aan de Helmerdijk. Wat hier opvalt is de grote hoeveelheid

Japane duizendknoop achterop het terrein. Die soort staat bekend als een lastig te bestrijden invasieve plant. Omwille van de bijen blijft desalniettemin van deze nazomerbloeier elk jaar een gedeelte staan. (Er staat daar een bijenstal). De bloemen zijn rijkelijk gevuld met nectar en dus erg aantrekkelijk voor insecten.

Het terrein (bomen, struiken, kruidenrijk grasland) ontwikkelt zich tot een mooi stukje aangelegde natuur. Wel moet vermeld worden dat het maaien en afvoeren van het materiaal heel belangrijk is voor de verdere ontwikkeling. Dat gebeurt dan ook 1 x per jaar (in de herfst).

* **Vlinderkampje** in de Vosbergen. Dit is eveneens een aangelegd parkje. Het bestaat uit een cultuurgedeelte en andere stukken waarbij de natuur haar gang mag gaan. In dit gedeelte is ook weer beheer in de vorm van jaarlijks 1 x maaien en afvoeren van het maaisel in de herfst. Er wordt geprobeerd een mate van verschraling te bereiken. Dit is wel een proces dat vele jaren duurt. Ook is dit afhankelijk van de grondsoort. Het cultuurgedeelte met allerlei soorten planten is heel aantrekkelijk voor mensen die hier wandelen en voor kinderen is er een kleine vijver om kikkers te ontdekken.

* Gebied **Elsburger** in Eelderwolde. Dit terrein was tot enkele jaren geleden van Gemeente Tynaarlo en werd beheerd door Natuurmonumenten. Nu is het gekocht door een groep particulieren

uit de nabije omgeving. Het vormt een buffer tussen enerzijds het Elsburger Onland en de nieuwbouw van Eelderwolde. Het terrein is niet toegankelijk. De huidige eigenaren beheren het terrein d.m.v. maaien en afvoeren en begrazing door koeien. De rijkdom aan planten neemt langzamerhand af, de oorzaak is o.a. het verlagen van het waterpeil. Vorig jaar vonden we nog enkele orchideeën, dit jaar waren we aan de late kant voor bloei. De lage waterstand heeft als gevolg dat de bovenste laag veen verteert en dat zorgt voor voedselrijkdom en daardoor een explosie van pitrus.

* De **Hondstongen** bij Yde. Dit is een heel gevarieerd gebied van het Drents Landschap. Er grazen Schotse Hooglanders voor het beheer. Het bestaat uit een in de jaren 90 afgegraven stuk landbouwgrond dat verschaald is en waar de heide weer terugkomt. Verder hoort er ook nog een stuk beekdal bij in originele staat en enkele houtwallen. We hebben het stuk van de afgegraven landbouwgrond bezocht. Dit is voor plantenliefhebbers een feestje. Allerlei toch wel zeldzame planten komen hier voor. Zo is het een van de weinige groeiplaatsen in Nederland van het Dwergglas (*Radiola linoides*) een plantje van enkele cm hoog. Je moet goed zoeken om het te vinden. Het nadeel is daar als je zoekt naar planten dan komen de nieuwsgierige Schotse hooglanders soms wel erg dichtbij.

* Berm langs **Bunnerzandweg**. Deze weg loopt parallel aan de verlengde startbaan van vliegveld Eelde. Hier hebben we over een lengte van ongeveer 300 meter de bermen en de zandweg zelf bekeken. Je denkt van tevoren wat zo'n wegberm nou zou kunnen opleveren aan soorten. Nou dat viel reuze mee. Bij zo'n oude zandweg die al lang bestaat (het is de oude weg van Yde naar Bunne) blijkt er toch wel een groot aantal soorten te staan. Alles bij elkaar zo'n 100 verschillende soorten. In menig natuurterrein vind je niet zoveel soorten op een relatief kleine oppervlakte.

Dit waren enkele hoogtepunten uit het programma van de plantenwerkgroep. (De eindejaars plantenjacht op een braakliggend terreintje naast het Ekohuis moest kort na de aanvang worden afgebroken vanwege aanhoudende hagel en sneeuw). Heb je zin om eens mee te gaan? Neem dan contact op met de coördinator Ferry Wilkens. (*Ferry Wilkens*)

De plantenwerkgroep in actie op de Hondstongen (foto: Carleen de Graaf)

Jaarverslag 2025 Werkgroep Vlinderkampje

Na een welverdiende winterrust troffen we elkaar op 11 maart 2025 weer op het Vlinderkampje. Eerst bijpraten en daarna aan de slag.

Wat, wanneer en hoe het wenselijke beheer is heeft wijlen Roelien Douma ooit uitgebreid beschreven. Het eerste werk is het zeer kort afsnoeien van de linde uitlopers. Vervolgens het snoeien van de fruitbomen. De snoei van de wilgen vindt plaats na de bloei, om de drie jaar. Voorzichtig kunnen we in de cultuurtuin aan de slag. De eerste weken hadden we regelmatig te maken met nachtvorst en koude ochtenden. 's Middags werd het lente en bloeiden sneeuwkllokjes, krokussen en narcissen. Citroenvlinders, dagpauwogen en hommels kwamen tevoorschijn. Opvallend was ook de droogte in het voorjaar. Eind april was het zomers. In die tijd hebben we weinig oranjetipjes gezien, maar wel heel veel meikevers. Het lijkt wel of er elk jaar minder vlinders te zien zijn. Dat horen we ook van deskundigen, o.a. van de Vlinderstichting. Oorzaken? Waarschijnlijk een combinatie van stikstofneerslag, droogte, klimaatverandering. Het is belangrijk vlinders en andere insecten te monitoren.

In het Vlinderkampje doen we dat niet structureel, incidentele waarnemingen worden altijd doorgegeven. Hopelijk kunnen we vanaf komend jaar meedoen aan de Meetnetten Vlinders en Libellen. Een heel andere waarneming (Bertus) betrof die van een wasbeerhond in het grasland grenzend aan het Vlinderkampje. In de cultuurtuin troffen we uitwerpselen van het beest aan.

Eens in de zoveel tijd is het nodig de berging weer op te frissen met gekookte lijnolie (Uula). Ook het andere houtwerk kreeg een beschermende laag. Veel aandacht vroegen de oprukkende bramen

die we met wortel en al verwijderden. Veel jonge eikjes ondergingen eenzelfde lot.

Als we op dinsdagochtend aan het werk zijn komen er regelmatig bezoekers die met interesse ons werk volgen. Onder andere een groep van zorghuis Goedemorgen (in het voormalige gemeentehuis). Eind augustus namen we afscheid van bijna pensionado Booï Kluiving, boa van Natuurmonumenten. Met dank voor zijn aandacht en inzet.

Eind september kon de zeisbrigade van Landschapsbeheer Groningen de zeisen weer laten zoeven. Het is altijd een ontspannen ochtend met elkaar. Door het weghalen van het maaisel hopen we op verschraling en grotere biodiversiteit. Misschien is het vechten tegen de bierkaai vanwege de voortdurende stikstofdepositie... In oktober ronden we de meeste werkzaamheden af voor de winterrust. Alleen het bladharken volgde nog in december. (*Tineke van den Berg*)

De berging op het Vlinderkampje wordt in de gekookte lijnolie gezet (foto: Tineke van den Berg)

Jaarverslag 2025 Bijenbos

Het Bijenbos, aangelegd in 2016, aan de Helmerdijk is een leuk parkje om doorheen te wandelen (veelal vaste wandelaars uit de buurt, met een hond), maar ook om er wat langer te vertoeven. In elk jaargetijde valt er wel iets te bewonderen aan planten en dieren.

Informatieborden geven uitleg over verschillende aspecten van de natuur en speciaal ook over het leven van de honingbij. Achterop het terrein staat een bijenstal met meerdere bijenkasten. Maar het terrein is zeker ook een leefgebied voor wilde bijensoorten, zweefvliegen, vlinders en libellen en in de poel amfibieën.

Het beheer wordt gedaan door leden van IVN en IHP (Imkersvereniging Haren-Paterswolde). Het gaat om klein onderhoud zoals snoeiwerk aan bramen en hondsrozen, plaatselijk wegmaaïen van Japanse duizendknoop, het maaïen van de paden e.d. Helaas is een in 2016 geplante, wat bijzondere linde, *Tilia henryana*, bezweken (verrotte onderstam). Een in maart geplante jonge amandelwilg (*Salix triandra*) heeft het niet gered. Reeën wisten al snel de bast eraf te knabbelen. In het vroege voorjaar bloeiden o.a. de krokussen en voorjaarshelmbloemen volop, evenals een pol wilde narcissen. In de zomer trokken vooral de bloeiende ratelaars de aandacht. Eind juni vlogen er erg veel koevinkjes rond en een aantal tweede generatie *atalanta*'s. In de wintermaanden profiteerden sijsjes en putters van de zaadjes in de elzenproppen.

Een inventarisatie op 22 mei van kruiden- en grassoorten door onze plantenwerkgroep leverde een lijst op van 75 soorten! Daaronder bij de poel ook de explosief groeiende, zodenvormende *watercrassula*. Een exoot die via handel in waterplanten in Nederland terecht is gekomen. Het plantje is nauwelijks totaal te verwijderen, wat eigenlijk wel zou moeten.

Op zaterdag 20 september vond groot beheer plaats, nl. het maaien met de zeis van de gras-kruidenvegetatie. Jaarlijks een gezellige werkdag met maaiers van de zeisbrigade van Landschapsbeheer Groningen en opharkers en opstapelaars van IVN en IHP. (zie verslag in Groen 85, najaar 2025; ook verslag in Dorpsklanken 24 september 2025). Geslaagd was ook, ondanks de behoorlijke regen tegen het eind, de werkochtend op de Natuurwerkdag op 1 november. Een groot deel van de Japanse duizendknoop achterop het terrein is weggemaaid, en twee hoger uitgegroeide groepen van de zwarte els bij de poel zijn uitgedund. Zin om ook te helpen bij het beheer? Neem contact op met coördinator Leo Stockmann. (*Leo Stockmann*)

*Bloeiende amandelwilg op het
Bijenbosje, 24 april 2025 (foto:
Leo Stockmann)*

Jaarverslag 2025 Jeugdnatuurclub 9-12 jaar en 12+

We zijn dit seizoen lekker van start gegaan. We hebben de luxe van zowaar 5 begeleiders dit jaar. Agnes Heerdink en ik bestieren meestal de 9-12 jarigen groep. Maaike Versteegh, bioloog bij het pimpelmezenonderzoek in Vosbergen, is de 12+ groep komen versterken waardoor er samen met Joost Madern en Karin Bokma daar ook een stevige begeleiding staat, met vooral veel kennis van de natuur. Dat leidt tot nieuwe, spannende ochtenden met erg leuke natuurontdekkingen.

Zo zijn we met toestemming van rentmeester Harm Katoele op zoek gegaan naar de das met wildcamera's, en met succes! We hebben ook een bushcraft ochtend georganiseerd met beide groepen samen, waarin we niet alleen vuur hebben gemaakt, maar ook water hebben gezocht in de natuur, gefilterd en thee gezet boven ons eigengemaakt vuur. Met de 9-12 groep hebben we ook weer hele mooie egelhuisjes gebouwd. Vaste jaarlijkse prik is inmiddels een bezoek aan het natuurmuseum van Klaas Nanninga aan de Korreweg in Groningen. Hij heeft een privé-collectie opgezette dieren en weet hierover echt fantastisch te vertellen. "Gaan we volgend jaar weer?" was de reactie van de kinderen op ons bezoek daar begin januari. Afgelopen zaterdag hebben we naar zijn voorbeeld ons eigen museum gemaakt. (Liesbeth AB).

Das voor wildcamera

Excursie Jeugd 6-8 jaar naar de Zonnewending

Op 15 oktober 2025 maakte onze jongere jeugd een excursie naar de groentetuin van de in 2024 aangelegde Zonnewending in ons dorp, om te zien hoe groente groeit en om mee te helpen de aarde bedekken zodat de grond niet teveel uitdroogt. Daaraan vooraf gingen ze bodembeestjes zoeken. Aan het eind werd er in en onder een boom/struik in de Vosbergen wat gedronken.

De jeugd heeft zich uitstekend vermaakt. *(Jolanda van den Bosch)*

Wachten voor het toegangshek van de Zonnewending (foto: Jolanda van den Bosch)

Hooi kruien en verspreiden op de Zonnewending moestuinen en dan uitrusten in de boom! Foto's: Jolanda van den Bosch)

Overzicht activiteiten IVN E-P 2025 en begin 2026

Datum	Spreker/Gids/Coördinator	Activiteit	Bezoekers
3-1-2025	Inge Kuipers Munneke	Snertwandeling Stenhorsten	26
9-1	Jan Menzinga	Lezing Natuurwaarneming	23
30-1	René Oosterhuis	Lezing Huismussen	40
26-2	Vier IVN-leden	Natuurpubquiz	36
19-3	ALV en Anne van der Zijpp	Lezing Natuurbeelden	24
12-4	Greet Geertman, Henk Vugteveen	Planten- en zadenruilbeurs	60
24-5	Leo Stockmann	Wandeling Lettelberter Petten	8
7-6	Saskia van Rouveroy e.a.	Slootjesdag vijver Symphonie (kinderen)	29
14-6	Saskia van Rouveroy, Daniëlle Visser	Stand op Eelder Jaarmarkt	pm
27-6	Saskia van Rouveroy, Leo Stockmann	Excursie Gierzwaluwen	15
20-8	Saskia van Rouveroy	Slootjesdag vijver Symphonie (kinderen)	pm

23-8	Theo de la Ruelle	Nachtvlinderexcursie Vlinderkampje	23
30-8	Leo Stockmann	Wandeling Noordsche Veld	11
13-9	Kees-Jan Antuma	Excursie Boomgaard De Bongerd Groote Veen	17
20-9	Leo Stockmann, mmv Landschapsbeheer Gron.	Maaïen met de zeis Bijenbosje	25
27-9	Tineke van den Berg, mmv Landschapsbeheer Gron.	Maaïen met de zeis Vlinderkampje	20
11-10	Saskia van Rouveroy e.a.	Herfstbeleving op Vosbergen met stand IVN	pm
1-11	Leo Stockmann, Bart Kruit	Natuurwerkdag Bijenbos	6
11-11	Sander Kalsbeek	Lezing Reptielen in Nederland	17
30-12	Leo Stockmann	Snertwandeling Noordlaarder Bos	26
22-1- 2026	Jacob de Bruin	Lezing Rewilding	45

Reptielen in Nederland, lezing 11 november 2025

In de kleine zaal van Ons Dorpshuis was dorpsgenoot Sander Kalsbeek onze gastspreker. Sander is theaterdocent aan het Hogeland College, locatie Warffum. Reptielen (slangen en hagedissen) hebben hem altijd geboeid en hij kon zijn 17 toehoorders daarover ook mooi vertellen.

Slangen die in Nederland voorkomen: gladde slang, ringslang, adder (beten zijn giftig) en in onze omgeving al vele jaren de Russische rattenslang, ooit ontsnapt uit de grote natuurtuin De Oude Molensteen van bioloog Popko van der Molen aan de Molenweg. Destijds was daar veel commotie om. Tegenwoordig komen ze in een ruime omgeving van de ontsnaplocatie voor, o.a. ook op het vliegveld. Hagedissen in Nederland zijn: zandhagedis, muurhagedis, levendbarende hagedis en de pootloze hazelworm. Mooie plaatjes van de soorten slangen en hagedissen met hun kenmerken illustreerden zijn verhaal.

Thuis houdt Sander hobbymatig enkele slangensoorten, o.a. de niet-giftige Amerikaanse rode rattenslang. Een populaire rustige wurgslang voor beginnende slangenhouders. Nieuwsgierig daarnaar heb ik hem thuis opgezocht en liet hij mij de terraria zien. Zo kon ik de dieren van heel dichtbij zien en fotograferen.

Een geslaagde lezing.

(Leo Stockmann)

Een Amerikaanse rode rattenslang

(foto: Leo Stockmann)

Natuurpubquiz, 18 februari 2026

De natuurpubquiz vond plaats in Ons Dorpshuis in Paterswolde, een prima locatie voor het houden van de quiz. De deelnemers, ruim 40 in totaal, verdeeld over 10 groepen, werden welkom geheten door voorzitter Leo Stockmann. De quiz was samengesteld en werd gepresenteerd door ervaren deelnemers van eerdere jaren: Ynske Pieters, Marit Dekker en Vivian Volkers. Vragenrondes over verschillende natuurthema's, een cryptische ronde, een voorwerpenronde (herkenning van natuurvoorwerpen en vogelgeluiden). Het waren leuke en interessante vragen met prachtige natuurbeelden. De samenstellers hadden er veel werk van gemaakt. Complimenten! De stemming onder de deelnemers was opperbest. Naast kennis is gezelligheid altijd een belangrijke troef van de quiz. De jury, Dineke Schoenmakers en Inge Kuipers Munneke, telden de groepsresultaten per ronde op. Aan het eind bleek de groep Natuurbuur (met Jasper, Natasja en Saskia) de nipte winnaar. Meerdere middenstanders uit ons dorp hadden prijzen beschikbaar gesteld: Rolfes dierenpeciaalzaak, bakkerij Dunnewind, wereldwinkel Fair met flair, Read Shop en bloemenzaak Delifleur. De winnaars mochten als eersten een keuze maken uit de hoeveelheid geschenken. De samenstellers van de quiz en de jury kregen een hartelijk applaus van de deelnemers voor hun inzet. *(Leo Stockmann)*

Brood- en banketbakkerij Dunnewind

*"De warme bakker:
voor wie van lekker brood houdt"*

Hoofdweg 142 - Paterswolde - telefoon 050-3091472
www.bakkerijdunnewind.nl

Snertwandeling Noordlaarderbos, 30 december 2025

Elk jaar weer trekt de snertwandeling veel belangstelling. Deze keer waren er 26 deelnemers die deelnamen aan de combinatie wandelen en nadien snert eten.

Leo Stockmann als excursieleider van de snertwandeling (foto: Jannie Rozema)

Het Noordlaarderbos van Natuurmonumenten was het wandeldomein. Interessant vanwege de variatie aan boomsoorten (voorheen productiebos, tegenwoordig meer natuurbos), sporen die herinneren aan de Tweede Wereldoorlog (o.a. tank- en loopgraven), een heuvel die ooit diende als kogelvanger bij militaire schietoefeningen en een zogenaamd (middeleeuws?) heilig bergje, ook wel galgenbergje genoemd. Er wordt wel gedacht dat op dat bergje ooit een galg heeft gestaan die gebruikt werd om misdadigers op te hangen ter afschrikking van passanten die mogelijk ook iets kwaads in de zin hadden.

Ook de omgeving van het bos is interessant met de Besloten Venen, de Westerlanden (stroomdal Drentsche Aa) en de Vijftig Bunder.

Veel informatie over het gebied staat geschreven in het boek van Ingrid Schenk 'Kroniek van het Noordlaarderbos', uitgave 2026. Leuke natuurverschijnselen die we tijdens de wandeling tegenkwamen waren o.a. de witte bultzwam en de zwavelzwam, haarmos en thujamos (omslagfoto van Groen 83, najaar 2024). Vogels lieten het afweten, ondanks het mooie wandelweer: 4 graden Celsius, zon, nauwelijks wind.

Na de wandeling gingen we naar het Brinkhotel in Zuidlaren. Een kom snert met toebehoren en een glas glühwein vielen er goed in. Het was een mooi traditioneel gebeuren en een mooie jaarafsluiting. (*Leo Stockmann*)

Witte bultzwam (foto: Inge Kuipers Munneke)

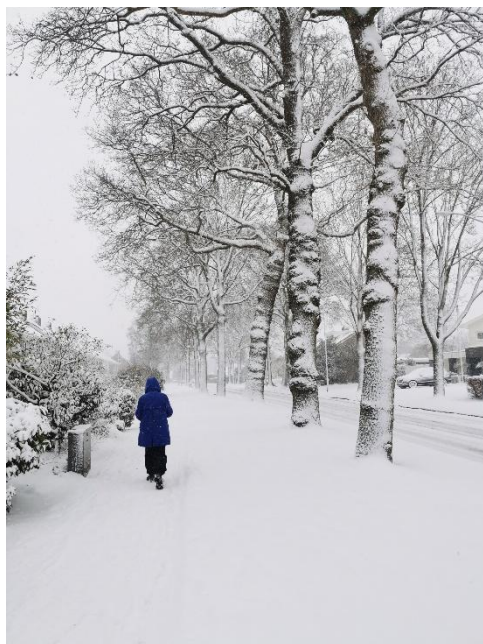
Sneeuwbeelden Januari 2026

Verdampende sneeuw in De Braak (foto: Leo Stockmann)

De Onlanden (foto: Gernand Stockmann)

Het Bijenbosje (foto: Leo Stockmann)

De Hooiweg (foto: Leo Stockmann)

Bijenlint in het openbare groen

Het begon met een idee van Gerrit Wolters om de biodiversiteit in het openbaar groen te vergroten. Het mondde uit in een mooi project van IVN en gemeente Tynaarlo samen: de realisatie van een Bijenlint in Spierveen en via de Kamperfoelieweg (voorlopig) eindigend bij de vijver bij het Else van der Laanhuis. In het najaar 2025 hebben leerlingen van OBS de Westerburcht en leden van de IVN-jeugdwerkgroep 800 bollen van kievitsbloemen en zomerklokjes geplant, aan de Brahmswegzijde van de vijver en aan de vijver bij de Broekstukken/Pinksterbloem. De gemeente plantte machinaal 51.000 biologische bollen aan de Kamperfoelieweg, Helmerdijk en Zuurstukken. Gekozen is voor verwilderingsbollen zoals krokus, narcis, tulp, allium, scilla en sneeuwroem. Vanaf het prille voorjaar kunnen bijen hier nectar en stuifmeel halen. Een wandeling langs het bijenlint zal de moeite waard zijn! *(Tineke van den Berg)*

Emmers vol bollen gingen de grond in!

*Het pootteam met
leerlingen van de
Westerburcht*

*Een pootvakje voor
de bollen*

Twée Jan Tuttelbankjes – Karel Essink

Wie wandelt door het Drentse landschap komt daar geregeld een stevig houten bankje tegen. Dat staat vaak op een plek waar van een mooi uitzicht genoten kan worden. En bijna altijd is er een metalen plaatje opgeschroefd, waarop vermeld staat welke persoon of personen dat bankje hebben laten plaatsen, veelal na hun overlijden. Aan de Koedijk, de weg die van Eelde richting Bunne voert, staat een eenvoudig bankje dat herinnert aan Jan Tuttel.

Jan Tuttel werd in 1943 in Almelo geboren, maar was sinds 1965 inwoner van Eelde. Een paar jaar voor zijn overlijden in december 2006 plaatste Piet Panman schuin tegenover zijn boerderij aan de Koedijk het eerste Jan Tuttelbankje. Dat moet ongeveer in 2004 zijn geweest. Het diende als noodzakelijk rustpunt op een van de wandelingen waartoe Jan toen nog in staat was. Op het bankje werd een koperen plaatje geschroefd met Jans naam. Helaas is dat door een 'souvenirjager' verwijderd. De tand des tijds vrat aan dit bankje. In 2021 werd het bankje hersteld en van een andere, duidelijke

*Bankje van Jan
aan de Koedijk
in Eelde
(foto: Karel
Essink)*

verwijzing naar de naamgever voorzien.

Wie was Jan Tuttel? Jan werd al jong gegrepen door wat hij buiten in de natuur allemaal tegenkwam. Hij werd daarom lid van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN). Na drie moeizame schooljaren op het Erasmus Lyceum moest hij van zijn ouders 'aan het werk, een vak leren'. Zo kwam hij als 15-jarige in 1958 terecht bij machinefabriek Gebr. Stork te Hengelo. Wat hij daar meemaakte tijdens zijn opleiding tot handvormer-kernmaker in de ijzergieterij schreef hij met veel gevoel voor detail op (zie: www.tuttel.com). En op zondag ging hij met de NJN op excursie, de natuur in, om bij te tanken. Daar kon hij niet zonder.

Zijn militaire dienst (dat was toen nog 2 jaar!) begon met een basisopleiding in Breda. Omdat hij als interesse uitsluitend 'meteo, meteo, meteo' had opgegeven kwam hij terecht bij de Koninklijke Luchtmacht, volgde een vakopleiding in De Bilt en werd gestationeerd op vliegbasis Twente. Daar leerde hij het maken van weerrapporten en weersverwachtingen. Na zijn dienstitijd vond hij werk in de luchtvaartmeteorologie als medewerker van het KNMI op burgervliegvelden. In 1965 werd hij gestationeerd op vliegveld Eelde en betrok een kamer boven de oude Rabo-bank. In 1967 trouwde hij met Annelies uit Hengelo, die hij al in 1959 had ontmoet op een NJN-congres in Deventer.

De eerste betrokkenheid van Jan bij het IVN dateert van 1963. De eerste werkweek die Jan en Annelies samen deden was in De Wieden in de Kop van Overijssel. Daarna leidden zij vele van deze zomerkampen, vooral in hun beider geboortestreek Twente en ook elders in Overijssel. Bij het IVN werd Jan natuurgids. Ook in het tweelingdorp Eelde-Paterswolde raakte hij al snel betrokken bij de bescherming van natuur en landschap. Bij het IVN richtte hij de werkgroep Wilde planten op.

Jan Tuttel was op vele terreinen actief, vooral als schrijver. Dingen uitzoeken, en daarover schrijven, dat was zijn passie. Regelmatig schreef hij stukjes over de natuur in regionale en plaatselijke kranten. Ook regionale volkscultuur had zijn interesse (o.a. paasvuren). Voor dat werk ontving hij in 2005 nog een onderscheiding van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur. En hij toonde zich een voorvechter van het gebruik van 'begrijpelijke taal' in de correspondentie waarmee hij te maken kreeg.

In 1980 schreef Jan het boek 'Eelde/Paterswolde; veranderd gezicht 1900-1980'. In hetzelfde jaar werd de Historische Vereniging Ol Eel opgericht. Jan werd lid van de werkgroep Historie, en was al gauw ook actief in de werkgroep Natuurlijke Historie. In 2002 richtte hij een nieuwe werkgroep op: Luchtvaarthistorie. Hiervan werd hij natuurlijk de eerste voorzitter.

Inmiddels was zijn werk bij de Meteo op vliegveld Eelde tot een eind gekomen. Jan werd Provinciaal Consulente Natuur- en Milieueducatie (NME). En bij Staatsbosbeheer ging hij een rol spelen als adviseur van publieksgerichte projecten. Dit heeft er toe geleid dat er een tweede Jan Tuttelbankje in Drenthe staat. Dat bankje staat op de wandelroute 'De Acht van Amen', door Jan Tuttel zelf uitgezet in het stroomgebied van het Amerdiep, een van de vele Drentse beken, die meer naar het noorden samenvloeien tot de Drentsche Aa.

In december 2006 overleed Jan Tuttel. Tot 2002 was hij nooit ziek geweest; hij werd slechts 63 jaar oud. Tot het laatst bleef hij schrijven en publiceren. Dit najaar verschijnt daarom een iets uitgebreider verhaal over hem in Kontakt, het ledenblad van de Historische Vereniging Ol Eel. *(Karel Essink)*

PS. In Groen, najaar 2021 staat een artikel over het vernieuwde Jan Tuttelbankje aan de Koedijk.

Jan Tuttel op het bankje aan de wandelroute De Acht van Amen

DIERENSPECIAALZAAK

ROLFES

Hoofdweg 176, Paterswolde

**Hengelsport-Voeders-Zaden
en Dierbenodigdheden**

www.rolfesdierenspecialzaak.nl

HET EKO HUIS

BIOLOGISCH WINKELN

Hoofdweg 77b*, Eelde

*aan parkeerplaats Kerkhoflaan

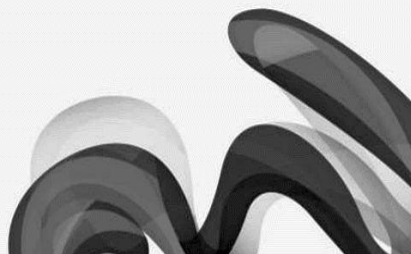
FYSIEK DE BAAS

fysiotherapie

Industrieweg 1 • 9765 BL Paterswolde

Telefoon 050-3090599

Email info@fysiekdebaas.nl

GNA

PRINT • DRUK • SIGN

G. VAN ARK | HAREN

wij staan voor u klaar

Kerkstraat 32, Haren | 050-5347447 | info@drukkerijvanark.nl

fair met flair

wereldwinkel

Hoofdweg 157a
9765 CB Paterswolde

Tel: 06-29325278

www.wereldwinkelpaterswolde.com

VOS VISION OPTIEK

**Het adres voor de mooiste brillen
en de beste oogzorg**

Specialist in oogmetingen,
optometrische oogonderzoeken,
contactlensaanpassingen en
CBR oogkeuringen (oogarts)

Ons team bestaat uit:

2 optometristen (HBO) - 1 oogarts (CBR-keuringen)
1 opticien-contactlensspecialist - 2 assistent-opticiens

**KOM KIJKERS
KIJKEN**

Foto Sipkes
De Verrekijker-
specialist

Swarovski
Leica
Zeiss
Bynolyt
Vortex

Verrekijkerwinkel.nl

SIPKES [●]

Poelestraat 19
050-312 86 84
Groningen

Ketelaar Kroon Accountants & Belastingadviseurs

Groningen

Griffeweg 97 - 6
9723 DV Groningen
T (050) 313 05 47
K.v.K. 02080757

Paterswolde

Jan Pelleboerplein 1
9765 BR Paterswolde
T (050) 309 02 33
K.v.K. 04086638

Stadskanaal

Lilienthalplein 1
9501 XP Stadskanaal
T (0599) 62 18 18
K.v.K. 02332656

SILSSDASILVA
SPETTERENDE DAMESMODE

Sandwich | Dept | Bandolier | Expresso | Tramontana | Supertrain | 30 Feet | Nick-Jeans | Zizo Jeans | Marsh Green | By One |
Wings of Wonders | Anna Parker | Malvin | Studio Anneloes | Post X-change | Fab | Pastry Snakers

www.silssdasilva.nl

Huizing Totaal Advies
makelaardij · verzekeringen · hypotheek

Jan Pelleboerplein 17
Eelde-Paterswolde
Telefoon 050-3096818
info@huizingtotaaladvies.nl
www.huizingtotaaladvies.nl

**Autoschade Herstel
Van Kalker bv**

Ieder zijn vak

Industrieweg 12
9765 BL PATERSWOLDE

T 050 309 25 16
M 06 504 002 00

info@vankalker.nl
www.vankalker.nl

**MULDER[®]
EELDE**

INSTALLATIETECHNIEK

Loodgieterswerken Dak & Zinkwerk Electriciteitswerken	Verwarming & Onderhoud Sanitaire Installaties Duurzame Energie
Hoofdweg 92	(050) 309 13 21

Natuurlijk zondag geopend vanaf 9 uur

maandag t/m zaterdag:	8.00 - 21.00 uur
zondag:	9.00 - 18.00 uur

Winkelcentrum Paterswolde

Hoofdweg 202, 9765 CK Paterswolde | www.ahpaterswolde.nl | facebook.com/ahpaterswolde

Gall & Gall
SINDS 1884

Etos

Onze werkgroepen

Vogels	P. Feenstra, M. Hols, B. van Manen, E. van Abs, J. Meeder, J. Nienhuis, J. Poel, A. Ellen, H. Kamps, L. Stockmann, W. Zandt, A. v/d Zijpp, N. Smeenge, E. de Boer, R. Rijskamp, G. Brink, F. van der Noord, Th. Bouwman, R. Dantuma, A. de Graaff, R. Maring, A. Houben
Planten	T. v.d. Berg, C. de Graaf, F. Wilkens, L. Stockmann, L. van Brakel, S. Jansma, J. Schulte
BROM	A. AB, T. v/d Berg, S. Jansma, J. Rozema, P. Kwast (<i>IVN Vries</i>)
Jeugd	M. de Boer, S. Jansma, E. de Boer, M. Sanders, J. v/d Bosch, L. AB, K. Bokma, H. Schipper, J. Madern, A. Heerdink, R. Rijskamp
Vlinderkampje	T. v/d Berg, B. v/d Velde, P. Druiven, A. v/d Zijpp, F. Wilkens, E. de Boer, J. Polling, J. Grootveld, R. Duurkens, J. Rozema
Bijenbos	L. Stockmann, B. Kruit (Imkervereniging Haren-Paterswolde), L. Pijtersen
Wandelroute Vosbergen	J. Polling

Activiteiten en communicatie

Publiciteit	D. Visser, secretaris IVN E-P
Activiteiten	S. van Rouveroy, S. Bouius, L. Kohl van Wijngaarden
Websitebeheer	H. von Eije, A. Ellen
Facebook beheer	S. van Rouveroy
Website	http://www.ivn.nl/afdeling/eelde-paterswolde
Redactie Groen	Vacature
Vormgeving Groen	J. Rozema
Distributie Groen	L. Jorritsma
Advertenties Groen	H. von Eije

Eelde-Paterswolde